

Piše: Milan Jurčević

Daleko, daleko iza devet sela,

Daleko sam ja,

Gdje su vuci, vile i hajduci,

Tamo gdje san rođen ja...pjeva jedan nas popularni kantautor, a mnogi od nas volimo tu pjesmu najčešće i nesvjesno kroz nju doživljavajući svoj zavičaj. Da je naš kraj leglo vučije i gnijezdo vilinje, po nepristupačnim vrletima Zavelima nije teško zaključiti. Međutim malo je poznato u našim selima da je Zavelim isto tako bio sigurno utočište brojnim odmetnicima i narodnim junacima. Pa je i posljednji veliki hajduk Šimić Andrijica imao sigurno sklonište u nekoj od pećina Zavelimskih.

Tako je naš Andrija na nemirnoj tursko- austrijskoj granici harao i palio dajući nekoliko godina oduška svojoj mladenačkoj nemirnoj čudi, od 1866- 1871. godine, te je time postao strah i trepet turskih begova i aga. Sačekivao je i pljačkao Andrija sa svojom družinom ne samo Turke, nego i bogatije Hrvate na krišnim stazama Hercegovine i Dalmatinske Zagore. U ljeto 1870. godine u Juroševoj ogredi u Vinjanima Gornjim oteo je Šimić bogatog trgovca iz Imotskog Josipa Dundića da bi od njegove žene iznudio bogatu otkupninu. Sa otetim Dundićem zaklonio se Andrija u Zavelimu, a po Mati Križiću poručio Dundićevoj ženi da pošalje 1000 cekina, ali je kasnije spustio na 100. Nakon osam dana Stipan Jukić i Marijan Jelaš donose 90 cekina hajducima u Zavelim, a hajduci puštaju starog trgovca.

Na suđenju u Splitu starac Dundić svjedoči o svom boravku sa hajducima u Zavelimu i to ovim riječima: "Ovo osam dana čuvali su me bolje neg Vi Vašeg sina! Jeli smo zajedno suhoga kruha, a pili vode; noćili smo u božjoj gori, a spavali smo obdan i noću hodali...Nisu me nikad udrili. Ja im praštam što su ono jili od mojega, samo nek mi vratu ono 90 dukata, i nek im Bog dao zdravlje! Što mojoj duši, toliko i njihovoj duši! ... Kad sam otišao od njih poljubili smo se, nek im sada povratim i nek ih ljubim (iđe da će poljubiti sve uznike)."

Pod turskim zulumom Šimić nije imao izbora morao se odmetnuti, a da bi preživio morao je otimati, pljačkati i ucjenjivati, njegov životni prostor postala su brda, planine, šuma. Najčešće je napadao Turke, ali u krizi i kršćane, ipak u pravilu one bogatije, dok bi sirotinju pomagao. U krajnjoj liniji narod ga je volio iako neke njegove postupke nije odobravao, stoga je imao brojne pomagače tzv. jatake.

Vinica i Roško polje uvijek su mu bile sigurnim pribježištem, taj narod nikada nije pokazao ni Šimića, ni drugih hajduka, pa niti pod cjenu vlastite glave koja je ionako bila ugrožena na nesigurnoj granici. Drskost i hrabrost Andrijina nije samo slika njegove zanimljive ličnosti, nego je iskaz buntovne i opore duše naših pradjedova podno kršnih padina mitskog Zavelima.